

Nr 14

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motioner om ändrad ordning för väckande av motioner.

Konstitutionsutskottet har till gemensam behandling förehått:

1) de likalydande motionerna nr 381 i första kammaren av herr *Kaijser* och nr 478 i andra kammaren av herr *Ringaby*, vari yrkas, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om sådan ändring av RO § 55 att motioner måtte få ingivas till kamrarnas kanslier»; samt

2) motionen nr 598 i andra kammaren av herr *Nihlfors*, vari yrkas, »att riksdagen beslutar att så ändra nu gällande bestämmelser att motion kan väckas genom inlämning i kammarens kansli under motionstiden».

Texten till motionerna vid 1) är tryckt i *andra* kammaren.

Gällande bestämmelser

I 55 § riksdagsordningen stadgas att motion alltid bör avlämnas skriftligen till protokollet. Kamrarnas ordningsstadgor föreskriver därutöver i 17 § bl. a. att motion bör avlämnas i två exemplar, av vilka det ena biläggs kammarens protokoll och det andra överlämnas till vederbörande utskott.

Historik m. m.

Det ovannämnda stadgandet i 55 § riksdagsordningen står kvar oförändrat i sin ursprungliga lydelse. Det föregicks av en bestämmelse i 48 § 1810 års riksdagsordning som utsade, att motioner skulle väckas »i plena av någon vid riksdagen då närvarande ständets ledamot».

Frågan om ordningen för avlämnande av motioner behandlades av båda de utredningar, som föregick 1949 års reformer rörande riksdagens arbetsformer.

1943 års *sakkunniga* uttalade i sitt betänkande (SOU 1944: 8 s. 43) att motionsavlämnandet då tillgick så, att motion väcktes vid kammarplenum, varvid motionären med några korta ord meddelade, att han hade en motion att framställa, ofta utan att ens ange motionens innehåll eller rubrik. Motionären hade emellertid att personligen infinna sig i kammaren och hade sålunda inte möjlighet att i händelse av förfall låta någon annan frambära motionen, såvida inte denne själv biträdde motionen. De sakkun-

niga ansåg det från olika synpunkter lämpligt, att motion även fick inges till kammarens kansli.

1946 års sakkunniga uttalade i sitt betänkande (SOU 1947: 79 s. 45) att de inte ansåg olägenheterna av den dåvarande ordningen påkalla så långt gående förändringar, som föreslagits av 1943 års sakkunniga. De anförde vidare, att närvaron i kammare av vederbörande motionär, då motion avgavs, inte utan vidare borde slopas enbart av rationaliseringshänsyn. De föreslog i stället endast, att motion skulle kunna lämnas direkt till talmannen.

I propositionen till 1948 års riksdag (nr 244 s. 63 f) föreslogs att en regel skulle införas av innebörd att motion borde avlämnas skriftligen till protokollet eller också inges till kammarens kansli inom sådan tid att den kunde anmälas vid det sammanträde, då den sist fick väckas. Det särskilda utskottet anslöt sig emellertid till den mening som uttalats av 1946 års sakkunniga. På grund härav infördes i samband med 1949 års ändringar av riksdagens arbetsformer den nuvarande möjligheten att under plenum inlämna motion direkt till talmannen. Möjligheten infördes utan ändring i lagtexten.

Det sålunda år 1948 avvisade förslaget om förenkling av motionsavlämnandet framfördes ånyo i motioner vid 1954 års riksdag. Konstitutionsutskottet (nr 19) sade sig dela uppfattningen att motion borde avlämnas vid plenum. Därvid fäste utskottet avseende framför allt vid det förhållandet, att talmannen eller kammarsekreteraren understundom kunde vilja inhämta upplysningar av motionären eller samråda med honom om avfattningen av motionens hemställan eller liknande.

Författningsutredningen föreslog (SOU 1963: 16 s. 83 och 1963: 18 s. 71) en regel av innehåll, att motion skulle få avlämnas genom att inges till riksdagens kansli, och uttalade härom bl. a.:

Vad angår samrådet mellan motionären och talmannen eller sekreteraren torde ett sådant samråd otvivelaktigt kunna vara av värde, något som talar för att motion bör den sista dagen av motionstiden väckas vid sammanträde. Antalet motioner kan å andra sidan vara så stort den sista motionsdagen, att erforderligt samråd icke kan äga rum. För riksdagsledamöterna skulle det vara en fördel, om motionerna kunde ingivas direkt till riksdagens kansli. Särskilt påfallande är olägenheten för närvarande ifall sista motionsdagen är dag, då bordläggningssammanträde hålles. Utredningen får därför föreslå, att motion alltid avlämnas genom att ingivas till riksdagens kansli.

Om *praxis* må antecknas att kravet på motionärs närvaro vid plenum eftergavs redan år 1868 i ett fall i andra kammaren. Sedan flera år har i denna kammare medgetts att motion inlämnas på kansliet före plenum, om motionären är förhindrad att närvara vid detta. Det förekommer även att motion inges av annan ledamot än motionär. Numera mottas motioner

även på första kammarens kansli. Sådant förfarande är emellertid i båda kamrarna undantag; regelmässigt avlämnas motionerna vid plenum.

Det må även antecknas, att motioner sedan länge avlämnas i tre exemplar, varav det tredje går till TT, och att riksdagens förvaltningskontor i cirkulärskrivelse hemställt att motionärernas bänknummer och partibeteckningar måtte utsättas för underlättande av motionernas befordran till tryck. Enligt beslut vid 1966 års riksdag skall på de tryckta motionerna anges partibeteckning vid varje namnunderskrift.

Frågans behandling vid 1966 års riksdag

I en motion vid 1966 års riksdag hemställdes om en ändrad ordning för väckande av motioner av innebörd, att motioner skulle få avlämnas på vederbörande kammarkansli och av annan än motionär. Konstitutionsutskottet anförde i avgivet utlåtande (nr 16) väsentligen följande:

Utskottet anser sålunda, att motion alltid bör avlämnas av riksdagsledamot — och av motionär, då ej synnerliga skäl föranleder till annat — och således icke bör tillställas kammare per post eller genom person som icke är riksdagsledamot. Med dessa begränsningar synes emellertid en uppmjukning av praxis — sådan som redan skett i andra kammaren — enligt utskottets mening vara önskvärd. Motion bör sålunda få avlämnas på kammarens kansli, om hinder föreligger att bevista plenum, och vid synnerliga skäl bör avlämnandet få ske genom annan ledamot än motionär. Mot en sådan ändrad praxis möter enligt utskottets mening ej heller hinder av principiell art. Motionerna kan nämligen även i sådant fall anses avlämnade till protokollet, såsom stadgandet i § 55 riksdagsordningen fordrar, och de anmäls på vanligt sätt i kammaren av talmannen. Under tid då kammaren har plenum bör emellertid motion kunna avlämnas endast i kammaren. Härav och av anknytningen till protokollet vid plenum följer vidare, att motion ej kan ingivas till kammarkansliet, sedan det plenum börjat å vilket den sist kan väckas. Den nämnda förenklingen i motionsavlämnandet kan, såsom redan skett i andra kammaren, genomföras utan grundlagsändring. Utskottet finner således några ytterligare riksdagens åtgärder härutinnan ej erforderliga.

Vissa problem av personalkaraktär kan emellertid tänkas uppkomma vid motionsavlämnande på kammarens kansli. Dessa problem synes lämpligen böra beaktas av riksdagens organisationsutredning vid dess utredning av riksdagens personalorganisation.

Utskottet hemställde dels att motionärens hemställan måtte anses besvarad genom vad utskottet anför, dels att motionen måtte överlämnas till riksdagens organisationsutredning. Detta bifölls av riksdagen.

Utskottet

Förevarande motion åsyftar att riksdagens ledamöter skall få väcka motioner genom att inge dem på vederbörande kammarkansli. Samma yrkande framställdes i en motion vid förra årets riksdag. Under hänvisning till de synpunkter som anfördes i utskottets då avgivna yttrande, vilket återgetts ovan, vill utskottet nu i korthet sammanfatta sin ståndpunkt så, att ledamöterna visserligen såvitt möjligt bör avlämna sina motioner vid plenum men å andra sidan bör ha rätt att inge dem på kammarkansliet, dock inte under pågående sammanträde. Något grundlagshinder för en sådan ordning föreligger enligt utskottets mening inte, då det avlämnande till protokollet som 55 § riksdagsordningen förutsätter likaväl kan ske genom den fungerande talmannen som genom motionären. I båda kamrarna medges också numera att motion får inges på kansliet.

Några ändringar erfordras alltså vare sig i grundlag eller i riksdagens reglementariska föreskrifter för att tillgodose de föreliggande motionernas syfte. Givetvis kan det emellertid anses som en fördel om kamrarnas ordningsstadgor, som i 17 § 1 mom. innehåller vissa bestämmelser om avlämnande av motioner, återspeglar vad här anförts om möjlighet att inge motion på kammarkansli. Ändras nämnda moment bör det även anges att motion skall avlämnas i tre exemplar, såsom sker i praxis, och att för varje motionär skall utsättas bänknummer och partibeteckning, vilka uppgifter väsentligt underlättar det vidare arbetet med motionernas befordran till tryck. Utkast till ändrad lydelse av bestämmelsen i fråga har upprättats av utskottet och fogas vid detta utlåtande. Utskottet äger emellertid inte föreslå någon ändring i ordningsstadgorna utan hemställer,

att motionerna

1) I: 381 och II: 478; samt

2) II: 598

måtte anses besvarade med vad utskottet ovan anført.

Stockholm den 21 februari 1967

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson, Torsten Andersson, Damström, Erik Olsson, fru Segerstedt Wiberg, herrar Dahl*, Sörenson, Dahlberg, fröken Stenberg och herr Svenungsson; samt

från andra kammaren: herrar Adamsson, Henningsson, fru Thunvall, herrar Hamrin i Jönköping, Larsson i Luttra, Andersson i Billingsfors*, Mossberg, Norrby och Werner.

* Ej närvarande vid justeringen.

Bilaga

Förslag till ändrad lydelse av 17 § 1 mom. kamrarnas ordningsstadgor*(Nuvarande lydelse)*

Motion bör avlämnas i två exemplar, av vilka det ena bilägges kammarens protokoll och det andra överlämnas till vederbörande utskott. Ändring i avlämnad motion får ej ske utan kammarens samtycke.

(Föreslagen lydelse)

Motion må av ledamot avlämnas till talmannen under sammanträde med kammaren eller på kammarens kansli då sammanträde icke pågår. Motion, som avlämnats på kammarens kansli, anmäles av talmannen vid nästföljande sammanträde.

Motion bör avlämnas i tre exemplar samt vara försedd med uppgift om varje motionärs partibeteckning och bänknummer i samlingsalen.

Ändring i avlämnad motion får ej ske utan kammarens samtycke.